

Statlig förvaltning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2010 som rör statlig förvaltningspolitik.

Motionerna tar upp följande frågor: myndighetsutveckling och styrning av myndigheterna; utveckling av e-förvaltningen; externa revisorer i skattefinansierade välfärdsföretag; skärpta betalningsrutiner hos myndigheter; vidareutnyttjande av offentlig information; jämställdhetsintegrerad budget; rökfria arbetsplatser i staten; policyer för miljöanpassat resande; minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbeten på området.

I betänkandet finns 4 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Myndighetsutveckling och ekonomisk styrning av myndigheterna	6
Utvecklingen av e-förvaltningen	8
Externa revisorer i skattefinansierade välfärdsföretag	10
Skärpta betalningsrutiner	11
Vidareutnyttjande av offentlig information	12
Jämställdhetsintegrerad budget	13
Rökfria arbetsplatser	14
Policy för miljöanpassat resande	15
Minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer	16
Reservationer	18
1. Myndighetsutveckling och ekonomisk styrning av myndigheterna, punkt 1 (S, MP, V)	18
2. Skärpta betalningsrutiner, punkt 4 (S, V)	19
3. Rökfria arbetsplatser, punkt 7 (MP)	19
4. Minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer, punkt 9 (MP, V)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Myndighetsutveckling och ekonomisk styrning av myndigheterna

Riksdagen avslår motion

2010/11:K390 av Peter Hultqvist m.fl. (S, MP, V) yrkande 3.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Utvecklingen av e-förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fi240 av Eliza Roszkowska Öberg (M),

2010/11:Fi242 av Eliza Roszkowska Öberg (M),

2010/11:Fi248 av Monica Green (S) och

2010/11:Fi249 av Monica Green (S).

3. Externa revisorer i skattefinansierade välfärdsföretag

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi225 av Amir Adan (M).

4. Skärpta betalningsrutiner

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi244 av Adnan Dibrani (S).

Reservation 2 (S, V)

5. Vidareutnyttjande av offentlig information

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi238 av Henrik von Sydow (M) yrkandena 1–3.

6. Jämställdhetsintegrerad budget

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fi268 av Ann-Christin Ahlberg (S).

7. Rökfria arbetsplatser

Riksdagen avslår motion

2010/11:So283 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 12.

Reservation 3 (MP)

8. Policy för miljöanpassat resande

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fi251 av Pyy Niemi och Agneta Gille (båda S) och

2010/11:T504 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 26.

9. Minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer

Riksdagen avslår motion

2010/11:MJ356 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 36 och 37.
Reservation 4 (MP, V)

Stockholm den 17 februari 2011

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Thomas Östros (S), Elisabeth Svantesson (M), Jennie Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Green (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Annie Johansson (C), Marie Nordén (S), Mikaela Valtersson (MP), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD), Ulla Andersson (V) och Jörgen Andersson (M).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas 16 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 som rör området statlig förvaltningspolitik.

Utskottets överväganden

Myndighetsutveckling och ekonomisk styrning av myndigheterna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om effektivisering av statsförvaltningen mot bakgrund av regeringens pågående arbete med att utveckla en tydligare och mer ändamålsenlig myndighetsorganisation.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Motionen

I motion K390 yrkande 3 av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet framhåller motionärerna att den statliga myndighetsförvaltningen bör effektiviseras i syfte att få ut så mycket som möjligt av varje investerad skattekrona.

Myndighetsstrukturen inom staten behöver effektiviseras. Ett antal myndigheter bör slås samman. Det gäller polisens 21 länsmyndigheter, Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) och Rättsmedicinalverket (RMV), Statens bostadskreditnämnd (BKN) och Boverket, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket, Överklagandenämnden för högskolan och Högskolans avskiljandenämnd samt Riksarkivet och landsarkiven. Vissa myndigheter behöver inte finnas kvar som självständiga myndigheter då deras uppdrag kan övertas av andra. Det gäller t.ex. Nämnden för statligt stöd till trossamfunden (SST), Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar och Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden.

De statliga myndigheterna har kompetent och välutbildad personal. Deras kvalifikationer och erfarenhet måste tas till vara bättre, anser motionärerna.

Den ekonomiska styrningen av myndigheterna bör förbättras genom exempelvis ökade incitament för myndigheterna att välja billigare lokaler, ökad administrativ samordning mellan myndigheter och utveckling av administrativa nyckeltal för den statliga förvaltningen.

Motionärerna vill också att staten ska tillsätta en utredning som sammanställer erfarenheter av att gå över till öppna standarder och fri programvara för statliga myndigheter.

Motionärerna är också beredda att dra in anslagssparandet bland statliga myndigheter för att frigöra resurser till jobbskapande investeringar. Varje enskilt anslagssparande bör dock prövas noggrant, anser motionärerna.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet håller med motionärerna om vikten av en effektiv statsförvaltning. Som framgår av budgetpropositionen för 2011 har regeringen under 2009 och 2010 genomfört och inlett en rad organisationsförändringar för att effektivisera förvaltningen. Utskottet kan konstatera att antalet myndigheter genom regeringens reformer under perioden den 1 juli 2009–1 juli 2010 har minskat med 20 stycken. Den statliga förvaltningen består enligt Statistiska centralbyråns myndighetsregister för närvarande av ca 370 myndigheter. Totalt har antalet myndigheter minskat med 16 %, dvs. med 77 stycken och antalet årsarbetskrafter med 3 %, 2007–2010.

Finansutskottet behandlade under förra riksmötet proposition 2009/10:175 Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (se bet. 2009/10:FiU38). Utskottet tillstyrkte propositionen där det bl.a. framhålls att arbetet med att utveckla en tydligare och mer ändamålsenlig myndighetsorganisation kommer att drivas vidare. Regeringen håller en fortsatt hög takt i arbetet med strukturförändringar och omprövningar av det statliga åtagandet inom olika verksamhetsområden. Förändringsarbetet ställer krav på löpande uppföljning och systematisk utvärdering för att säkerställa att avsedda resultat uppnås, och ökad vikt måste därför läggas vid sådana insatser. För att öka effektiviteten och minska administrationskostnaderna i statsförvaltningen bör myndigheterna pröva om den administrativa stödverksamheten ska utföras i samverkan eller i annan regi. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2011 anger att de åtgärder som redovisades i förvaltningspropositionen nu genomförs successivt. Exempelvis beslutade regeringen den 4 november 2010 att ge en särskild utredare i uppdrag att förbereda bildandet av ett myndighetsgemensamt servicecenter (dir. 2010:117). Utredaren ska bedriva arbetet så att verksamheten ska kunna inledas den 1 januari 2012.

Beträffande vad motionärerna anför om att det borde tillsättas en utredning som sammanställer erfarenheter av att gå över till öppna standarder och fri programvara för statliga myndigheter vill utskottet framhålla att E-delegationen enligt sitt direktiv har i uppdrag att årligen följa upp myndigheternas samlade arbete med e-förvaltning. Främjandet av öppna standarder och öppen källkod utgör en del av E-delegationens uppgifter enligt direktivet. Den första årliga uppföljningen publiceras hösten 2011.

Motionärerna vill frigöra resurser till jobbskapande investeringar genom att dra in myndigheternas anslagssparande. Här vill utskottet påpeka att anslagssparandet ett visst år inte belastar statsfinanserna, dvs. de räknas bort från statsbudgetens utgifter samma år. Att som motionärerna föreslår ta anslagssparande i anspråk för t.ex. jobbskapande åtgärder innebär således ökade utgifter för staten och därmed ett sämre budgetsaldo. Vidare vill utskottet påminna om att systemet med anslagssparande och anslagskrediter på ramanslag syftar till att myndigheterna ska utnyttja sina anslagsmedel på ett ansvarsfullt, långsiktigt och effektivt sätt. Detta framhåll

utskottet bl.a. i betänkande 2004/05:FiU1. Omfattande begränsningar i möjligheterna att använda sparade medel riskerar att åter göra det rationellt för myndigheterna att göra av med pengarna före årsskiftet.

Mot denna bakgrund avstyrks den här aktuella motionen.

Utvecklingen av e-förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om e-förvaltning mot bakgrund av bl.a. E-delegationens pågående arbete på området.

Motionerna

Eliza Roszkowska Öberg (M) framhåller i motion Fi240 vikten av bättre e-samverkan mellan kommuner, landsting och myndigheter. I längden är det både kostsamt och ineffektivt när kommuner, landsting och myndigheter använder sig av olika IT-system, anser motionären. Effektivitet och användbarhet måste sättas i centrum. Motionären anser att det bör göras en översyn om hur en bättre samverkan mellan aktörer i det offentliga Sverige kan uppmuntras på e-förvaltningsområdet och vilka incitament staten kan ge för att uppmuntra till mer standardiserade IT-system och e-tjänster.

I motion Fi242 av Eliza Roszkowska Öberg (M) framhålls att nästa generations Internetprotokoll, IPv6, avsevärt förbättrar möjligheterna för en effektiv e-administration hos myndigheterna som kommer medborgarna till godo. Det offentliga Sverige med riksdagen i spetsen bör därför övergå till IPv6 snarast, anser motionären.

I motion Fi248 av Monica Green (S) framhålls vikten av att utveckla möjligheterna att skynda på e-samhället. Medborgare och företag ställer i dag allt högre krav på elektronisk kommunikation med kommuner, landsting och regioner. Fler och bättre e-tjänster ska erbjudas för att förenkla vardagen och förbättra verksamhetens kvalitet, effektivitet och transparens. Samtidigt saknar kommunerna resurser för att kunna delta i utvecklingen mot ett e-samhälle. Motionären framhåller att exempelvis E-delegationens finansieringsförslag visserligen är intressanta men enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) otillräckliga för att ge kommunerna rätt förutsättningar.

Monica Green (S) framhåller i motion Fi249 behovet av att utveckla användandet av öppna källkoder och fri programvara i den offentliga förvaltningen. Öppna program och öppen standard är viktiga inslag för att effektivisera den offentliga förvaltningen, dels genom en bättre resursanvändning, dels genom att det tas fram fler och bättre anpassade program. Samtidigt ökar förutsättningarna för nya små företag att etablera sig. Motionären påpekar att Danmark, Nederländerna och Norge börjat använda

program med öppen källkod i statliga myndigheter. Sveriges möjligheter inom detta område är stort och behöver utvecklas och skyndas på ytterligare, anser motionären.

Finansutskottets ställningstagande

Beträffande motionsförslag om att främja utvecklingen av e-förvaltningen vill utskottet påminna om E-delegationens arbete på detta område. E-delegationen, som inrättades i mars 2009, har i uppdrag att koordinera myndigheternas arbete med e-förvaltning på myndighetsövergripande nivå och föreslå hur utvecklingen av e-förvaltning på förvaltningsgemensam nivå bör bedrivas. E-delegationen lämnade i sitt första betänkande Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86) bl.a. förslag om hur styrning och finansiering av utvecklingsarbetet kan förbättras. I sitt andra betänkande Så enkelt som möjligt för så många som möjligt (SOU 2010:20) presenterar delegationen ett antal strategiska utvecklingsprojekt som delegationen anser bör drivas vidare i syfte att förenkla vardagen för privatpersoner och företag.

Vidare vill utskottet framhålla att Sverige avancerat i flera internationella mätningar över effektivitet inom e-förvaltning. En genomgång av olika mätningar redovisades i budgetpropositionen för 2011. Exempelvis visar en OECD-undersökning att Sverige klarar sig bäst tillsammans med Norge vid en jämförelse med andra länder avseende förvaltningens beredskap, tillgänglighet och användning av offentliga e-tjänster (OECD, Government at a Glance 2009). OECD:s indikatorer pekar dock på att det finns behov av att öka ansträngningarna när det gäller företagens användning av offentliga e-tjänster

Utskottet anser också att det är glädjande att Sverige driver på utvecklingen av framtidens e-förvaltning i Europa. Under det svenska ordförandeskapet i EU andra halvåret 2009 antogs en deklARATION om e-förvaltning med gemensamma prioriteringar och mål. Enligt deklARATIONEN ska den offentliga förvaltningen öppnas så att offentlig information och offentliga tjänster kan återanvändas av olika aktörer. En annan viktig prioritering är att öka rörligheten på den inre marknaden genom att utveckla e-tjänster som kan underlätta studier, arbete och boende i andra medlemsländer än i hemlandet. DeklARATIONEN behandlar även frågan om hur IT ska användas för att skapa en effektiv offentlig förvaltning i Europa. DeklARATIONEN har legat till grund för en ny handlingsplan inom EU för 2011–2015. Denna handlingsplan presenterades den 15 december i form av ett meddelande från kommissionen (KOM (2010) 743).

När det gäller främjandet av fri programvara och öppna standarder så pågår flera initiativ på detta område inom ramen för myndigheternas arbete med e-förvaltning. E-delegationen har exempelvis nyligen tagit fram ett första utkast till vägledning för automatiserad samverkan. Av denna väg-

ledning framgår bl.a. att tjänster i så stor utsträckning som möjligt ska utvecklas med stöd i öppna standarder för att säkerställa återanvändning och informationsutbyte.

Beträffande motionen om övergång till ny version av Internetprotokoll (som används för överföring av information över Internet) kan utskottet konstatera att regeringen nyligen tagit initiativ på detta område. Post- och telestyrelsen (PTS) har fått i uppdrag att beskriva hur IPv6 kan införas på myndigheter och andra offentliga organisationer med avseende på tillgänglighet, säkerhet och ekonomi. Tidigare har E-delegationen under hösten 2010 tagit fram en övergripande vägledning för myndigheternas införande av IPv6.

Mot denna bakgrund avstyrks samtliga här aktuella motioner.

Externa revisorer i skattefinansierade välfärdsföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om externt revisorssystem i skattefinansierade välfärdsföretag med hänvisning till kontrollmöjligheterna enligt kommunallagen.

Motionen

Amir Adan (M) anför i motion Fi225 att det bör göras en översyn av möjligheten att införa ett externt revisorssystem för skattefinansierade välfärdsföretag. Det har förekommit flera fall av missförhållanden gällande exempelvis privata förskolors ekonomi. Det är av största vikt att skattepengar används korrekt, inte minst när det handlar om kärnverksamheter som skola, vård och barnomsorg. Kommunerna och landstingen bör därför kunna, utöver företagets egna revisorer, utse en extern revisor för att få en större insyn i verksamheten och undvika ekonomiska missförhållanden. Detta bör i första hand gälla de större företagen eller koncernerna, och denna revision skulle företagen själva få bekosta genom exempelvis en årlig avgift, anser motionären.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i det motionären anför om vikten av att skattepengar används korrekt. Utskottet anser dock att det redan i dag finns goda möjligheter till insyn och kontroll av verksamheter. Exempelvis har de kommunala nämnderna enligt 6 kap. 7 § kommunallagen (1991:900) det direkta ansvaret för att verksamhet som lagts ut på entreprenad kontrolleras och följs upp. En sådan kontroll och uppföljning kan exempelvis ske genom att det i entreprenadvtalet anges att entreprenören ska ge in vissa handlingar till kommunen eller landstinget. Enligt kommunallagen gäller vidare

enligt 3 kap. 19 § att om en kommun eller ett landsting sluter ett entreprenadavtal med ett privat bolag ska beaktas intresset av att genom avtalet tillförsäkras information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn i hur angelägenheten utförs.

Med detta avstyrker utskottet den aktuella motionen.

Skärpta betalningsrutiner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om skärpta betalningsrutiner med hänvisning till EU-direktiv om bekämpande av sena betalningar samt till genomförandet av elektronisk fakturahantering.

Jämför reservation 2 (S, V).

Motionen

I motion Fi244 av Adnan Dibrani (S) anför motionären att det är oacceptabelt att stat, landsting och kommuner använder de små företagen som kassakistor genom att inte betala fakturor i tid. Samhället måste i stället bli ett föredöme vad gäller betalning av fakturor. En skärpning av betalningsrutinerna är nödvändig på alla nivåer i samhället och en översyn av betalningsreglerna också i näringslivet bör ske.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionären att de offentliga aktörerna rimligen bör vara föredömen också på detta område. Efter uppgifter i medierna i juni 2009 om att en betydande del av Sveriges statliga och kommunala verksamheter hade betalningsanmärkningar riktade mot sig skickade dåvarande finansmarknadsminister Mats Odell ett brev till samtliga generaldirektörer och myndighetschefer med uppmaningen att betala fakturorna i tid.

Rent rättsligt gäller att det vid sena betalningar utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen eller enligt avtal. Har borgenären vidtagit inkassoåtgärder (inkassokrav eller upprättande av avbetalningsplan), kan han eller hon få ersättning för dessa enligt inkassolagen. Har borgenären vidtagit rättsliga åtgärder (ansökt om betalningsföreläggande eller stämning), har han rätt till kostnadsersättning också för detta. Samma regler gäller vid sena betalningar från det allmänna till företaget.

Europeiska rådet har nyligen antagit ett förslag till omarbetning av direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (KOM (2009) 126 slutlig). Förslaget syftar till att få företag och det allmänna att betala sina fakturor snabbare. Förslaget kan få vissa konsekvenser för svensk lagstiftning på området.

Slutligen vill utskottet framhålla att det faktum att elektronisk faktura-hantering nu är fullt ut genomförd i statlig förvaltning torde förbättra förutsättningarna för att fakturor betalas i tid.

Mot den bakgrunden avstyrks motionen.

Vidareutnyttjande av offentlig information

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om vidareutnyttjande av offentlig information med hänvisning till genomförda och pågående uppföljningar av gällande regelverk.

Motionen

I motion Fi238 av Henrik von Sydow (M) behandlas frågor om vidareutnyttjande av offentlig information. Regeringen bör enligt motionären göra en översyn av vilka villkor som i dag faktiskt används av myndigheterna när de lämnar ut information för vidareutnyttjande. Detta för att säkerställa att det inte finns villkor som är i strid med lagen eller lagens intentioner. Vidare anser motionären att regeringen bör överväga att göra en granskning av de större informationsmyndigheternas informationsförsäljning i syfte att undersöka om försäljningen omfattas av lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen eller inte. Motionären anser också att regeringen bör överväga ett förtydligande av de registerförfattningar och lagar som gäller för områden där vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen kan antas vara efterfrågat eller av annat skäl intressant (t.ex. öppenhet och insyn). I dag framgår inte vidareförädlarens roll i författningarna, med den effekten att myndigheten själv tar på sig ett alltför stort ansvar för försäljning och distribution av offentliga data, anser motionären.

Finansutskottets ställningstagande

PSI-direktivet syftar till att skapa förutsättningar för en europeisk informationsmarknad. Direktivet innehåller en uppsättning minimiregler för vidareutnyttjande av handlingar som finns hos offentliga myndigheter. Reglerna ska säkerställa rättvisa, proportionella och icke-diskriminerande villkor för vidareutnyttjande av handlingar. I den förvaltningspolitiska propositionen (2009/10:175) föreslogs en lag om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen som genomför PSI-direktivet. Propositionen och lagen behandlades av finansutskottet i betänkande 2009/10: FiU38 Lagen, som trädde i kraft den 1 juli 2010, syftar till att främja utveck-

lingen av en informationsmarknad. Av lagen framgår bl.a. att en myndighet inte får bevilja någon en exklusiv rätt att vidareutnyttja handlingar, utom när det är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst av allmänt intresse.

Utskottet har noterat att Statskontoret kartlagt i vilken utsträckning statliga och kommunala myndigheter beviljat sådana exklusiva rätter som avses i PSI-direktivet. I uppdraget ingick även att mer allmänt redovisa förhållanden som har betydelse för genomförandet av PSI-direktivet i Sverige. (Statskontoret 2010:21: Kartläggning av exklusiva rätter.) Kartläggningen visar att det finns oklarheter kring hur begreppet exklusiv rätt ska definieras. Statskontoret föreslår att E-delegationen bör ha ansvar för arbetet att tydliggöra begreppet exklusiv rätt och beskriva hur det förhåller sig till andra former av vidareutnyttjande av handlingar. Delegationen bör enligt Statskontoret samverka med Konkurrensverket i detta arbete. Statskontoret anser även att E-delegationen bör ha en samordnande roll i arbetet att leda ytterligare informationsinsatser kring PSI-direktivet och den nya lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

Vidare kan utskottet konstatera att E-delegationen sedan tidigare har i uppdrag (dir. 2010:32) att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen. E-delegationen ska också enligt direktivet årligen följa upp sitt arbete, och den första uppföljningen publiceras hösten 2011.

Utskottet avstyrker mot denna bakgrund den aktuella motionen.

Jämställdhetsintegrerad budget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om jämställdhetsintegrerad budget med hänvisning till pågående arbete på området.

Motionen

Ann-Christin Ahlberg (S) framför i motion Fi268 att initiativ bör tas i syfte att utveckla statsbudgeten till att bli helt jämställdhetsintegrerad. I FN:s kvinnopolitiska handlingsprogram från 1995 togs beslut om att alla budgetar ska vara jämställdhetsintegrerade. Motionären vill understryka vikten av en medveten analys som tydliggör hur resursfördelningen av statsbudgeten kommer kvinnors och män till del och hur resursfördelningen möter kvinnors och mäns behov och preferenser.

Finansutskottets ställningstagande

Inom Regeringskansliet har under de senaste åren ett systematiskt arbete bedrivits för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Arbetet har bl.a. resulterat i fler och tydligare jämställdhetsmål och uppdrag i myndigheternas regleringsbrev. Detta har i sin tur skapat behov av information, utbildning och stöd när det gäller jämställdhetsintegrering inom myndigheterna.

Ett viktigt exempel på arbetet med att följa utvecklingen är enligt utskottet den uppföljning av ekonomisk jämställdhet som sedan 2003 redovisas i budgetpropositionen. (Se budgetpropositionen för 2011, volym 1, bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män.)

Regeringen har också uppdragit åt Göteborgs universitet (Nationella sekretariatet för genusforskning) att ge stöd till statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering (IJ2008/1467/JÄM). Uppdraget omfattar bl.a. att vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering, skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering, informera om jämställdhetsintegrering, och skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering. Programmets slutrapport publicerades den 6 december 2010. JÄMI har bl.a. tagit fram kunskapsunderlag om jämställdhetspolitikens genomslag i statsbudgeten. En underlagsrapport av professor Anita Nyberg vid Stockholms universitet visar att det är högst komplicerat att ta reda på i vilken mån jämställdhetspolitiken fått genomslag i statsbudgeten och att det finns ett stort behov av utökad utvärdering och forskning inom området.

Mot bakgrund av pågående arbete på området avstyrks motionen.

Rökfria arbetsplatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion om rökfria arbetsplatser bl.a. med hänvisning till principen om den delegerade arbetsgivarpolitiken.

Jämför reservation 3 (MP).

Motionen

Miljöpartiet framför i motion So283 yrkande 12 att regeringen i regleringsbrev och ägardirektiv bör ställa krav på att det ska vara rökfria arbetsplatser inom statliga myndigheter, verk och företag. En sådan policy skulle påverka de anställdas hälsa positivt och minska sjukskrivning och förtidspension. Den skulle också öka medvetenheten om rökningens alla negativa effekter och därmed påverka den allmänna opinion som styr takten i det förebyggande arbetet.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt utskottet bör statens myndigheter och bolag vara föredömen och ligga i framkant när det gäller frågor som rör hållbar utveckling och socialt ansvar. Samtidigt vilar ansvaret för dessa frågor på respektive myndighet och bolag. Det ligger därför på respektive bolag och myndighet att besluta om hur de avser att verka för en rökfri arbetstid. Av 8 § tobakslagen (1993:581) följer att arbetsgivaren svarar för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. I september 2008 gav regeringen Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att genomföra särskilda åtgärder inom det nationella tobaksförebyggande arbetet under 2008–2010 för att bidra till att nå de nationella delmålen inom tobaksområdet (dnr S2008/4702/FH). Vidare kan nämnas att EU i november 2009 antagit en rådsrekommendation om rökfria miljöer under ledning av det svenska ordförandeskapet. Rekommendationen uppmanar medlemsstaterna att till 2012 vidta åtgärder för att bl.a. skydda medborgarna från tobaksrök på arbetsplatser inomhus och i offentliga inomhusmiljöer.

Utskottet avstyrker mot denna bakgrund den aktuella motionen.

Policy för miljöanpassat resande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om resepolicyer för miljöanpassat resande mot bakgrund av redan genomfört och pågående arbete på området.

Motionerna

I Miljöpartiets motion T504 yrkande 26 framförs att det bör ställas krav på en resepolicy som gynnar klimatsmart resande för samtliga statliga myndigheter och statsägda bolag. Vidare anser motionärerna att arbetsplatser i offentlig sektor kan främja nyttjandet av kollektivtrafik på olika sätt. Detta kan exempelvis ske genom att begränsa utbudet av bilparkeringsplatser och öka utbudet av cykelparkeringsplatser samt genom bidrag till kollektivtrafikkort.

I motion Fi251 av Pyy Niemi och Agneta Gille (båda S) efterfrågas ett mer miljöanpassat resande i offentlig sektor. Tjänstemän och politiker i stat, kommuner och landsting bör i större utsträckning välja mer miljövänliga alternativ för sina tjänsteresor. Motionärerna anser att det bör inrättas en resepolicy i syfte att öka insikten om klimatpåverkan, vilket i sin tur kan leda till ett förändrat resebeteende. Alla resor inom Norden och Nord-europa bör ske med tåg samtidigt som användandet av videokonferenser kraftigt kan minska antalet längre flygresor, anser motionärerna.

Finansutskottets ställningstagande

I juli 2009 beslutade regeringen om en förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter som innebär att flertalet statliga myndigheter har en skyldighet att ha ett miljöledningssystem. Av förordningen framgår bl.a. att myndigheterna ska miljöanpassa sina verksamheter och utifrån detta även utarbeta en mötes- och resepolicy. Miljöledningssystemet ska följas upp årligen. Av redovisningen ska bl.a. framgå på vilket sätt myndigheten har använt informationsteknik, exempelvis videomöten, i syfte att minska antalet tjänsteresor. Naturvårdsverket har i uppdrag att vägleda myndigheterna i miljöledningsarbetet och att sammanställa en årlig rapport med analys av hur myndigheternas arbete har gått.

Med hänvisning till detta avstyrker utskottet här aktuella motioner.

Minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om minskad köttproduktion och djuretiska policyer med hänvisning till gällande regelverk samt till pågående översyn av djurskyddslagstiftningen.

Jämför reservation 4 (MP, V).

Motionen

I Miljöpartiets motion Mj356 yrkandena 36 och 37 anförts att det finns goda skäl, som bottnar i såväl etiska ställningstaganden som klimatpåverkan, att stödja en minskad animaliekonsumtion och underlätta för dem som vill avstå från kött och/eller andra animaliska produkter. I skolor, i förskolor, på sjukhus, , på äldreboenden och andra offentliga verksamheter ska det vara en självklar rätt att kunna välja fullvärdig vegetarisk eller vegansk mat, utan krav på intyg från föräldrar eller läkare. Den offentliga upphandlingen bör styras mot minskad köttkonsumtion, t.ex. genom större inslag av vegetarisk mat inom försvaret, i fängelser osv. De animaliska produkter som fortfarande köps in bör leva upp till högt ställda djurskydds-krav, genom att myndigheter tar fram djuretiska policyer för sina inköp.

Finansutskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare framhållit ger gällande regelverk och praxis vissa möjligheter att ställa krav på god djurhållning vid upphandling (se bet. 2009/10:FiU22). Dessa möjligheter bör enligt utskottets mening utnyttjas av de upphandlande myndigheterna. När det gäller inslaget av vegetarisk mat i offentlig verksamhet anser utskottet att detta är en fråga som får hanteras av respektive myndighet.

Härutöver kan nämnas att en särskild utredare har i uppdrag att göra en bred översyn av den samlade djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll (dir. 2009:57). I detta innefattas att lämna förslag till en ny djurskyddslag och förordning samt att ge exempel på hur andra föreskrifter på området kan utformas. Den nya lagstiftningen ska syfta till att uppnå minst samma djurskyddsnivå som i dag och liksom dagens lagstiftning utgå från de enskilda djurens behov samt verka förebyggande och bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Under dessa förutsättningar ska utredaren analysera hur den samlade lagstiftningen kan moderniseras så att den blir mera flexibel och målinriktad. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete senast den 31 maj 2011.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Myndighetsutveckling och ekonomisk styrning av myndigheterna, punkt 1 (S, MP, V)

av Thomas Östros (S), Jennie Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S), Mikaela Valtersson (MP) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:K390 av Peter Hultqvist m.fl. (S, MP, V) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att myndighetsstrukturen inom staten bör ses över och effektiviseras. Till exempel bör ett antal myndigheter slås samman. Det gäller polisens 21 länsmyndigheter, Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) och Rättsmedicinalverket (RMV), Statens bostadskreditnämnd (BKN) och Boverket, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket, Överklagandenämnden för högskolan och Högskolans avskiljandenämnd samt Riksarkivet och landsarkiven. Därutöver behöver vissa myndigheter inte finnas kvar som självständiga myndigheter då deras uppdrag kan övertas av andra. Det gäller t.ex. Nämnden för statligt stöd till trossamfunden (SST), Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar och Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden.

De statliga myndigheterna har kompetent och välutbildad personal. Deras kvalifikationer och erfarenhet måste tas till vara bättre.

Den ekonomiska styrningen av myndigheterna bör förbättras genom att Ekonomistyrningsverket utvecklar styrmedel som ger bättre ekonomiska incitament för myndigheterna att välja billigare lokaler. Vidare bör den administrativa samordningen mellan myndigheterna öka. För att göra det lättare att jämföra olika myndigheters kostnader bör administrativa nyckeltal utvecklas för den statliga förvaltningen.

En utredning bör tillsättas med uppgift att sammanställa erfarenheter av att gå över till öppna standarder och fri programvara för statliga myndigheter.

Slutligen anser vi att regeringen bör dra in anslagssparande bland statliga myndigheter i syfte att frigöra resurser till jobbskapande investeringar. Varje enskilt anslagssparande bör dock prövas noggrant och en del myndigheter bör helt undantas. För 2011 anser vi att 800 miljoner kronor kan dras in på anslagssparandet.

2. Skärpta betalningsrutiner, punkt 4 (S, V)

av Thomas Östros (S), Jennie Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2010/11:Fi244 av Adnan Dibrani (S).

Ställningstagande

Under finanskrisen fick många små företag problem med sin likviditet. Detta berodde i många fall på att statliga myndigheter, kommuner och samhällsägda företag inte betalade sina fakturor i tid. Det är enligt vår mening oacceptabelt att staten och kommunerna använder de små företagen som kassakistor. Samhället måste på alla plan ta sitt ansvar och i stället bli ett föredöme vad gäller betalning av fakturor. En skärpning av betalningsrutinerna är nödvändig på alla nivåer i samhället. Då även de större privata företagen ibland agerar nonchalant gentemot mindre företag bör en generell översyn av betalningsreglerna i näringslivet göras.

3. Rökfria arbetsplatser, punkt 7 (MP)

av Mikaela Valtersson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So283 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

För den majoritet av rökarna som vill sluta röka är rökfria miljöer ett stöd. En strategiskt viktig åtgärd är därför att stimulera arbetsplatser att besluta om en rökfri arbetstid. I landstingsvärlden har detta fått en hög acceptans och allt fler kommuner följer efter. Flera skäl talar för att också statliga företag ska uppmanas att besluta om en sådan policy. En policy om rökfri arbetstid ger alla anställda en ökad medvetenhet om rökningens alla negativa effekter och påverkar därmed den allmänna opinionen. Det bör stå regeringen fritt att i regleringsbrev ställa krav på rökfri arbetstid inom statliga myndigheter samt att i ägardirektiv aktualisera frågan också för de statliga företagen.

4. Minskad köttkonsumtion och djuretiska policyer, punkt 9 (MP, V)

av Mikaela Valtersson (MP) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2010/11:MJ356 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 36 och avslår motion

2010/11:MJ356 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 37.

Ställningstagande

Rapporter om djuruppfödningens klimatpåverkan har gett förnyad aktualitet åt diskussionen om den globala köttkonsumtionens miljökonsekvenser, som utöver klimatpåverkan också involverar problem som övergödning, avskogning och vattenbrist. Animaliska livsmedels höga areal- och resursförbrukning jämfört med vegetabiliska livsmedel väcker också frågor om solidaritet med världens svältande.

Vi anser att regeringen bör utreda möjligheten att beskatta animaliska livsmedel i syfte att kompensera för deras miljöpåverkan. I skolor, på sjukhus, på dagis, på äldreboenden och i andra offentliga verksamheter ska det vara en självklar rätt att kunna välja fullvärdig vegetarisk eller vegansk mat, utan krav på intyg från föräldrar eller läkare. Vidare bör den offentliga upphandlingen styras mot minskad köttkonsumtion, t.ex. genom större inslag av vegetarisk mat inom försvaret, i fängelser osv.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:K390 av Peter Hultqvist m.fl. (S, MP, V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om effektivisering av den statliga myndighetsförvaltningen.

2010/11:Fi225 av Amir Adan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till externa revisorer för skattefinansierade välfärdsföretag.

2010/11:Fi238 av Henrik von Sydow (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av vilka villkor som i dag ställs vid utlämnande av handlingar från den offentliga förvaltningen för vidareutnyttjande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en granskning av de större informationsmyndigheternas informationsförsäljning i syfte att undersöka huruvida försäljningen omfattas av lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen eller inte.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga ett förtydligande av de registerförfattningar och registerlagar som gäller för områden där vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen kan antas vara efterfrågat eller av annat skäl intressant (t.ex. öppenhet och insyn).

2010/11:Fi240 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre e-samverkan mellan kommuner, landsting och myndigheter.

2010/11:Fi242 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om IPv6 i offentlig sektor.

2010/11:Fi244 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta betalningsrutiner.

2010/11:Fi248 av Monica Green (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla möjligheter att skynda på e-samhället.

2010/11:Fi249 av Monica Green (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla möjligheterna till öppna källkoder och fri programvara.

2010/11:Fi251 av Pyry Niemi och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om miljöanpassade resor i offentlig sektor.

2010/11:Fi268 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla statsbudgeten till att bli helt jämställdhetsintegrerad.

2010/11:So283 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom regleringsbrev och ägardirektiv göra statliga myndigheter, verk och företag till rökfria arbetsplatser.

2010/11:T504 av Stina Bergström m.fl. (MP):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en respolicy som gynnar klimatsmart resande för samtliga statliga myndigheter och statsägda bolag.

2010/11:MJ356 av Helena Leander m.fl. (MP):

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja vegetarisk mat i offentliga verksamheter.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om djuretiska policyer för statliga myndigheter och styrelser.